TIESAS SPRIEDUMS (otrā palāta)

2021. gada 21. decembrī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Mehānisko transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātā apdrošināšana – Otrā direktīva 84/5/EEK – 1. panta 2. punkts – Direktīva 2005/14/EK – Direktīva 2009/103/EK – 9. panta 1. punkts – Pienākums palielināt obligātās apdrošināšanas seguma minimālās summas – Pārejas periods – Jauns noteikums, kas uzreiz ir piemērojams to esošo situāciju sekām nākotnē, kuras radušās agrākā noteikuma darbības laikā – Situācija, kas radusies pirms Savienības materiālo tiesību normas stāšanās spēkā – Valsts tiesiskais regulējums, ar kuru apdrošināšanas līgumi, kas noslēgti pirms 2009. gada 11. decembra, ir izslēgti no pienākuma palielināt obligātās apdrošināšanas seguma minimālās summas

Lietā C-428/20

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Sąd Apelacyjny w Warszawie* (Apelācijas tiesa Varšavā, Polija) iesniedza ar 2020. gada 28. augusta lēmumu un kas Tiesā reģistrēts 2020. gada 11. septembrī, tiesvedībā

A.K.

pret

Skarb Państwa,

TIESA (otrā palāta)

šādā sastāvā: pirmās palātas priekšsēdētājs A. Arabadžijevs [*A. Arabadjiev*] (referents), kas pilda otrās palātas priekšsēdētāja pienākumus, tiesneši I. Ziemele, T. fon Danvics [*T. von Danwitz*], P. Dž. Švīrebs [*P. G. Xuereb*] un A. Kumins [*A. Kumin*],

ģenerāladvokāts: Ž. Rišārs Delatūrs [*J. Richard de la Tour*],

sekretārs: A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

– A.K. vārdā – *I. Kwiecień, adwokat,*

* Tiesvedības valoda – poļu.

– *Skarb Państwa* vārdā – *J. Zasada* un *L. Jurek*,

– Polijas valdības vārdā – *B. Majczyna*, pārstāvis,

– Vācijas valdības vārdā – *J. Möller*, *M. Hellmann* un *E. Lankenau*, pārstāvji,

– Eiropas Komisijas vārdā – *H. Tserepa-Lacombe* un *B. Sasinowska*, kā arī *S. L. Kalėda*, pārstāvji,

ņemot vērā pēc ģenerāladvokāta uzklausīšanas pieņemto lēmumu izskatīt lietu bez ģenerāladvokāta secinājumiem,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Padomes Otrās direktīvas 84/5/EEK (1983. gada 30. decembris) par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu (OV 1984, L 8, 17. lpp.), kas grozīta ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2005. gada 11. maija Direktīvu 2005/14/EK (OV 2005, L 149, 14. lpp.; turpmāk tekstā – "Otrā direktīva 84/5"), 1. panta 2. punktu.

2 Šis lūgums ir iesniegts tiesvedībā starp A.K. un *Skarb Państwa* (Valsts kase, Polija) par prasību atlīdzināt zaudējumus, kas esot nodarīti Direktīvas 2005/14 nepareizas transponēšanas Polijas tiesību sistēmā dēļ.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

Otrā direktīva 84/5

3 Otrās direktīvas 84/5 1. panta 1. un 2. punktā bija paredzēts:

"1. [Padomes Direktīvas 72/166/EEK (1972. gada 24. aprīlis) par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu saistībā ar mehānisko transportlīdzekļu izmantošanu un attiecībā uz kontroli saistībā ar pienākumu apdrošināt šādu atbildību (OV 1972, L 103, 1. lpp.)] 3. panta 1. punktā minētā apdrošināšana obligāti attiecas gan uz kaitējumu īpašumam, gan uz miesas bojājumiem.

2. Neskarot lielākas garantijas, ko var noteikt dalībvalstis, katra dalībvalsts pieprasa, lai šī apdrošināšana būtu obligāta vismaz attiecībā uz šādām summām:

a) ja nodarīti miesas bojājumi – minimālā apdrošināšanas seguma summa EUR 1 000 000 katram cietušajam vai EUR 5 000 000 par prasījumu neatkarīgi no cietušo skaita;

b) ja nodarīti zaudējumi īpašumam – EUR 1 000 000 par prasījumu neatkarīgi no cietušo skaita.

Ja nepieciešams, lai pielāgotu dalībvalstīs noteiktās minimālās seguma summas atbilstīgi šajā punktā noteiktajām, dalībvalstis var noteikt ne vairāk kā piecu gadu pārejas laikposmu, sākot no Direktīvas [2005/14] īstenošanas dienas.

Dalībvalstis, kas nosaka šādu pārejas laikposmu, par to informē Komisiju un norāda pārejas laika garumu.

Dalībvalstis paaugstina garantijas vismaz par pusi no šajā punktā noteiktajiem līmeņiem 30 mēnešu laikā pēc Direktīvas [2005/14] īstenošanas dienas."

Direktīva 2005/14

4 Direktīvas 2005/14 1. un 10. apsvērumā bija noteikts:

"(1) Civiltiesiskās atbildības apdrošināšana saistībā ar mehānisko transportlīdzekļu lietošanu (mehānisko transportlīdzekļu apdrošināšana) ir jo īpaši svarīga Eiropas pilsoņiem, vai tie būtu apdrošinājuma ņēmēji vai cietušie satiksmes negadījumā. Tā arī ir nozīmīgs jautājums apdrošināšanas sabiedrībām, jo tā ir svarīgs elements nedzīvības apdrošināšanas uzņēmējdarbībā Kopienā. Mehānisko transportlīdzekļu apdrošināšana ietekmē personu pārvietošanās brīvību un transportlīdzekļu brīvu apriti. Tādēļ galvenajam Kopienas darbības mērķim finanšu pakalpojumu jomā būtu jābūt vienotā mehānisko transportlīdzekļu apdrošināšanas tirgus stiprināšanai un konsolidēšanai.

[..]

(10) Dalībvalstu saistībām garantēt apdrošināšanas segumu vismaz attiecībā uz noteiktām minimālajām summām ir liela nozīme cietušo aizsardzības nodrošināšanā. Direktīvā 84/5/EEK noteiktās minimālās summas ne tikai būtu jākoriģē, ņemot vērā inflāciju, bet arī reāli jāpalielina, lai uzlabotu cietušo aizsardzību. Minimālās apdrošināšanas seguma summas par miesas bojājumiem būtu jāaprēķina tā, lai sniegtu pilnīgu un taisnīgu kompensāciju tiem cietušajiem, kas guvuši ļoti smagus miesas bojājumus, vienlaikus ņemot vērā tādu nelaimes gadījumu nelielo skaitu, kuros iesaistīti vairāki cietušie, un tādu nelaimes gadījumu nelielo skaitu, kuros vairāki cietušie gūst ļoti smagus miesas bojājumus viena un tā paša nelaimes gadījuma gaitā. EUR 1 000 000 par cietušo vai EUR 5 000 000 par prasījumu, neatkarīgi no cietušo skaita, ir pietiekama un pamatota minimālā apdrošināšanas seguma summa. Lai veicinātu šo minimālo summu ieviešanu, no šīs direktīvas īstenošanas dienas būtu jānosaka piecu gadu pārejas laiks. Dalībvalstīm trīsdesmit mēnešu laikā no īstenošanas dienas šīs summas būtu jāpalielina vismaz par pusi no attiecīgajiem līmeņiem."

5 Direktīvas 2005/14 6. panta "Īstenošana" 1. punktā bija noteikts:

"Dalībvalstīs stājas spēkā normatīvie un administratīvie akti, kas vajadzīgi, lai izpildītu šīs direktīvas prasības vēlākais līdz 2007. gada 11. jūnijam. Par to dalībvalstis tūlīt informē Komisiju.

[..]"

Direktīva 2009/103

6 Ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2009/103/EK (2009. gada 16. septembris) par civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu saistībā ar mehānisko transportlīdzekļu izmantošanu un kontroli saistībā ar pienākumu apdrošināt šādu atbildību (OV 2009, L 263, 11. lpp.) ir kodificētas iepriekšējās direktīvas par mehānisko transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligāto apdrošināšanu (turpmāk tekstā – "mehānisko transportlīdzekļu apdrošināšana"), tostarp Otrā direktīva 84/5, un līdz ar to tās ir atceltas ar 2009. gada 27. oktobri. Saskaņā ar Direktīvas 2009/103 II pielikumā ietverto atbilstības tabulu Otrās direktīvas 84/5 1. panta 1. un 2. punkts atbilst attiecīgi Direktīvas 2009/103 3. panta ceturtajai daļai un 9. panta 1. punktam.

Polijas tiesības

7 *Ustawa z dnia 24 maja 2007 r. o zmianie ustawy o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych oraz ustawy o działalności ubezpieczeniowej* (2007. gada 24. maija Likums par grozījumiem Likumā par obligāto apdrošināšanu, Apdrošināšanas garantijas fondu un Polijas Autosatiksmes risku apdrošinātāju biroju un Likumā par apdrošināšanas darbību, *Dz. U.* Nr. 102, 691. pozīcija, turpmāk tekstā – "2007. gada 24. maija likums") 5. pantā ir noteikts:

"[Mehānisko transportlīdzekļu apdrošināšanas] un lauksaimnieku obligātās civiltiesiskās atbildības apdrošināšanas līgumu gadījumā minimālā garantijas summa ir šādu summu ekvivalents [Polijas] zlotos:

1) attiecībā uz līgumiem, kas noslēgti līdz 2009. gada 10. decembrim, ieskaitot:
   a) miesas bojājumu gadījumā – 1 500 000 EUR par prasījumu, kura sekas ir apdrošinātas neatkarīgi no cietušo skaita,
   b) zaudējumu īpašumam gadījumā – 300 000 EUR par prasījumu, kura sekas ir apdrošinātas neatkarīgi no cietušo skaita,

   – kas tiek noteikts, piemērojot Polijas Nacionālās bankas noteikto valūtu maiņas kursu kaitējuma rašanās dienā;

2) attiecībā uz līgumiem, kas noslēgti laikā no 2009. gada 11. decembra līdz 2012. gada 10. jūnijam:
   a) miesas bojājumu gadījumā – 2 500 000 EUR par prasījumu, kura sekas ir apdrošinātas neatkarīgi no cietušo skaita,
   b) zaudējumu īpašumam gadījumā – 500 000 EUR par prasījumu, kura sekas ir apdrošinātas neatkarīgi no cietušo skaita,

   – kas tiek noteikts, piemērojot Polijas Nacionālās bankas noteikto valūtu maiņas kursu kaitējuma rašanās dienā."

Pamatlieta un prejudiciālais jautājums

8 2010. gada 12. oktobrī Polijā notika ceļu satiksmes negadījums, kura rezultātā mira 16 personas, tai skaitā G.M., kā arī un negadījuma izraisītājs vadītājs. Pēdējais minētais bija noslēdzis mehāniskā transportlīdzekļa apdrošināšanas līgumu, kas aptvēra laikposmu no 2009. gada 8. decembra līdz 2010. gada 7. decembrim.

9 Pēc G.M. nāves viņas meita A.K. 2011. gada 2. martā iesniedza prasību par zaudējumu atlīdzību transportlīdzekļa vadītāja, kurš bija atbildīgs par negadījumu, apdrošināšanas sabiedrībā, pieprasot tai atlīdzināt nemantisko kaitējumu un zaudējumus, kas viņai esot nodarīti viņas mātes nāves dēļ. Izskatot prasījumu saistībā ar apdrošināšanas gadījumu, A.K. saņēma galīgo atlīdzību 47 000 Polijas zlotu (PLN) (aptuveni 10 175 EUR) apmērā par nemantisko kaitējumu un 5000 PLN (aptuveni 1000 EUR) apmērā saistībā ar viņas dzīves situācijas būtisku pasliktināšanos. Apdrošināšanas sabiedrība informēja A.K., ka mehānisko transportlīdzekļu apdrošināšanas polisē, ko bija parakstījis par negadījumu atbildīgais vadītājs, paredzētā maksimālā apdrošināšanas seguma summa ir sasniegta.

10 A.K. cēla prasību *Sąd Okręgowy w Warszawie* (Varšavas apgabaltiesa, Polija) pret Valsts kasi par summu 78 000 PLN (aptuveni 17 000 EUR), pieskaitot nokavējuma procentus, kā atlīdzību par kaitējumu, kas nodarīts ar Direktīvas 2005/14 nepilnīgu transponēšanu Polijas tiesību sistēmā.

11 Viņa apgalvoja, ka pareizas transpozīcijas Polijas tiesību sistēmā gadījumā apdrošināšanas sabiedrībai būtu bijusi jāpalielina minimālā garantijas summa, kas paredzēta attiecīgajā mehānisko transportlīdzekļu apdrošināšanas līgumā, un tātad tai jāpārskaita papildu atlīdzība 78 000 PLN apmērā kā kompensācija par kaitējumu G.M. nāves dēļ. Šī nepareizā transponēšana, ko veikusi Polijas Republika, viņai tātad esot liegusi iespēju saņemt šo summu, un tādēļ viņai esot radušies zaudējumi šīs summas apmērā, kas Valsts kasei viņai esot jāizmaksā.

12 A.K. uzskata, ka Polijas Republikai bija pienākums transponēt Direktīvas 2005/14 tiesību normas tādā veidā, lai no 2009. gada 11. decembra miesas bojājumu gadījumā apdrošināšanas seguma summa visos mehānisko transportlīdzekļu apdrošināšanas līgumos attiecībā uz miesas bojājumiem būtu vismaz 2 500 000 EUR par negadījumu. 2007. gada 24. maija likumā valsts likumdevējs esot mainījis ceļu satiksmes negadījumos cietušo aizsardzības apjomu laikā no 2009. gada 11. decembra līdz 2010. gada decembrim atkarībā no datuma, kurā tika noslēgts apdrošināšanas līgums. Proti, šajā laikposmā līgumi, kas bija noslēgti gan pirms, gan pēc 2009. gada 11. decembra, esot līdzāspastāvējuši, un pēdējos minētajos līgumos bija paredzēta minimālā seguma summa 2 500 000 EUR apmērā, savukārt attiecībā uz pirmajiem minētajiem līgumiem šī minimālā summa bija tikai 1 500 000 EUR.

13 Valsts kase norādīja, ka Direktīva 2005/14 Polijas tiesību sistēmā ir transponēta pareizi un ka šī atšķirīgā attieksme ir raksturīga tiesību normu atpakaļejoša spēka aizlieguma principam. Tā arī uzsvēra, ka Eiropas Komisija bija uzsākusi valsts pienākumu neizpildes procesu pret Polijas Republiku saistībā ar Direktīvas 2005/14 transponēšanu, taču 2016. gada 28. aprīlī minētā iestāde esot pieņēmusi lēmumu par šī procesa izbeigšanu. Šādi rīkojoties, Komisija esot uzskatījusi, ka Savienības tiesības nav tikušas pārkāptas.

14 Ar 2019. gada 20. marta spriedumu *Sąd Okręgowy* (apgabaltiesa) noraidīja A.K. prasību, jo uzskatīja, ka, paredzot ar Direktīvu 84/5 atļauto pārejas periodu, lai pakāpeniski palielinātu minimālo garantijas summu – vispirms vismaz līdz pusei no šīs direktīvas 1. panta 2. punktā paredzētajām summām, un vēlāk līdz šo summu pilnīgam apmēram –, valsts likumdevējs to ir transponējis pareizi. Minētā tiesa turklāt nosprieda, ka Direktīvā 2005/14 paredzētais dalībvalstu pienākums palielināt minimālās garantijas summas attiecas tikai uz līgumiem, kas noslēgti pēc šā pārejas perioda beigām, un ka Savienības tiesībās nav prasīts palielināt minimālo garantijas summu, kas paredzēta mehānisko transportlīdzekļu apdrošināšanas līgumos, kuri noslēgti pirms to termiņa beigām, pat attiecībā uz līgumiem, kuru beigu datums bija pēc minētā pārejas perioda beigām. Šī nostāja atbilstot tiesiskās drošības principam, atpakaļejoša spēka aizlieguma principam un līgumu slēgšanas brīvības principam.

15 A.K. par šo spriedumu iesniedza apelācijas sūdzību iesniedzējtiesā *Sąd Apelacyjny w Warszawie* (Apelācijas tiesa Varšavā, Polija), tostarp apgalvojot, ka *Sąd Okręgowy* (apgabaltiesa) ir kļūdaini uzskatījusi, ka Polijas Republika ir pareizi transponējusi Direktīvu 2005/14 savā tiesību sistēmā.

16 Iesniedzējtiesa uzskata, ka no 2013. gada 24. oktobra sprieduma *Haasová* (C-22/12, EU:C:2013:692) izriet, ka mehānisko transportlīdzekļu apdrošināšanai ir jāietver atlīdzinājums par nemantisko kaitējumu, kas radies ceļu satiksmes negadījumā bojā gājušā radiniekiem, ciktāl piemērojamās valsts tiesību normās tā atlīdzinājums ir paredzēts kā apdrošinātā civiltiesiskā atbildība. Polijas tiesībās esot paredzēts šāds atlīdzinājums, un tas attiecoties uz mehānisko transportlīdzekļu apdrošināšanu.

17 Minētā tiesa uzskata, ka tas, ka apdrošināšanas sabiedrība nav pilnībā atlīdzinājusi A.K. tai nodarīto kaitējumu tādēļ, ka bija sasniegta līgumiskās garantijas maksimālā robeža, radīja viņai zaudējumus, kas atbilst starpībai starp izmaksāto summu un to summu, uz kuru viņa principā būtu varējusi pretendēt, ja šis maksimālais apmērs būtu ticis palielināts, ņemot vērā minimālās garantijas summas, kas ar Direktīvu 2005/14 iekļautas Otrajā direktīvā 84/5. Līdz ar to saskaņā ar Polijas tiesībām Valsts kasei būtu pienākums atlīdzināt šos zaudējumus, ja izrādītos, ka Polijas Republika ir nepareizi transponējusi Direktīvu 2005/14 savā tiesību sistēmā.

18 Šajā ziņā no šīs pēdējās minētās direktīvas 10. apsvēruma izrietot, ka tās mērķis ir nodrošināt ceļu satiksmes negadījumos cietušo aizsardzību. Tajā neesot nevienas tiesību normas, kas ierobežotu pienākumu palielināt minimālo garantijas summu, attiecinot to tikai uz apdrošināšanas līgumiem, kas noslēgti no 2009. gada 11. decembra, izslēdzot tādu pašu pielāgojumu no šī datuma mehānisko transportlīdzekļu apdrošināšanas līgumiem, kas noslēgti pirms šī datuma, bet palikuši spēkā pēc minētā datuma.

19 Iesniedzējtiesa uzskata, ka šī atšķirīgā attieksme atkarībā no apdrošināšanas līguma noslēgšanas datuma starp šīm divām personu kategorijām, kurām vienā un tajā pašā laikposmā ir nodarīti zaudējumi ceļu satiksmes negadījuma rezultātā, nav attaisnota.

20 Proti, tiesību normu atpakaļejoša spēka aizlieguma princips neliedzot līgumiskās attiecības, kas bija spēkā 2009. gada 11. decembrī, grozīt no šī datuma. Turklāt tiesiskās drošības principa ievērošana esot nodrošināta ar Direktīvas 2005/14 ilgo transponēšanas laikposmu, kas ir paredzēts dalībvalstīm, un to iespēju noteikt pārejas periodu. Līdz ar to apdrošināšanas sabiedrības esot varējušas pielāgot apdrošināšanas prēmiju līmeni jaunajām minimālajām garantiju summām.

21 Iesniedzējtiesa uzskata, ka tad, ja izrādītos, ka Polijas Republika Direktīvu 2005/14 ir transponējusi nepilnīgi un tātad nepareizi, pirmais nosacījums par šīs dalībvalsts atbildības iestāšanos, kas minēts 1991. gada 19. novembra spriedumā *Francovich* u.c. (C-6/90 un C-9/90, EU:C:1991:428), būtu izpildīts. Minētajai tiesai pēc tam būs jāizvērtē, vai un – attiecīgajā gadījumā – kādā apmērā A.K. ir nodarīti zaudējumi, kas ir cēloņsakarībā ar to, ka Polijas Republika nav izpildījusi savus pienākumus.

22 Šādos apstākļos *Sąd Apelacyjny w Warszawie* (Apelācijas tiesa Varšavā) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:

"Vai saskaņā ar Direktīvas 2005/14 2. pantu dalībvalstij, kas noteikusi pārejas periodu minimālo apdrošināšanas seguma summu pielāgošanai, bija pienākums palielināt apdrošināšanas garantijas summas vismaz par pusi no līmeņiem, kuri noteikti [Otrās direktīvas 84/5] 1. panta 2. punktā, 30 mēnešu laikā pēc direktīvas īstenošanas dienas:

– attiecībā uz visiem mehānisko transportlīdzekļu apdrošināšanas līgumiem, kas bija saistoši pēc norādīto 30 mēnešu beigām, tai skaitā arī uz līgumiem, kas tika noslēgti pirms 2009. gada 11. decembra, bet vēl joprojām bija saistoši pēc šī datuma – attiecībā uz apdrošināšanas gadījumiem, kas ir iestājušies pēc 2009. gada 11. decembra,

– vai arī tikai attiecībā uz jauniem mehānisko transportlīdzekļu apdrošināšanas līgumiem, kas ir noslēgti pēc 2009. gada 11. decembra?"

Par prejudiciālo jautājumu

23 Iesniedzējtiesas jautājums būtībā ir par to, vai Otrās direktīvas 84/5 1. panta 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka dalībvalstīm, kuras ir izmantojušas šajā tiesību normā paredzēto iespēju noteikt pārejas periodu, bija jāpieprasa, lai no 2009. gada 11. decembra minimālās garantijas summas, kas paredzētas pirms šī datuma noslēgtajos mehānisko transportlīdzekļu apdrošināšanas līgumos, bet kas minētajā datumā vēl bija spēkā, atbilstu šā 1. panta 2. punkta ceturtajā daļā paredzētajam noteikumam.

24 Ar LESD 267. pantu iedibinātās sadarbības starp valstu tiesām un Tiesu ietvaros Tiesai ir jāsniedz valsts tiesai noderīga atbilde, kas ļauj tai izlemt tās izskatīšanā esošo strīdu. Turklāt Tiesas uzdevums ir interpretēt visas Savienības tiesību normas, kas vajadzīgas valsts tiesām, lai izlemtu tajās iesniegtās lietas, pat ja šīs tiesību normas nav tieši norādītas jautājumos, kurus tai ir nosūtījušas šīs tiesas (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2019. gada 12. decembris, *Instituto Nacional de la Seguridad Social* (Piemaksa pie pensijas mātēm), C-450/18, EU:C:2019:1075, 25. punkts).

25 Šajā ziņā no Otrās direktīvas 84/5 1. panta 2. punkta otrās daļas izriet, ka dalībvalstis savā iekšējā tiesību sistēmā varēja noteikt ne vairāk kā piecu gadu pārejas periodu no Direktīvas 2005/14 īstenošanas dienas, proti, kā izriet no šīs pēdējās minētās direktīvas 6. panta 1. punkta, no 2007. gada 11. jūnija, un šajā pārejas periodā mehānisko transportlīdzekļu apdrošināšanas minimālās seguma summas bija jāpielāgo Otrās direktīvas 84/5 1. panta 2. punkta pirmajā daļā paredzētajām summām.

26 Saskaņā ar šīs direktīvas 1. panta 2. punkta ceturto daļu dalībvalstīm tomēr bija jāpalielina šīs minimālās summas, lai tās sasniegtu vismaz pusi no minētās direktīvas 1. panta 2. punkta pirmajā daļā noteiktajiem līmeņiem, 30 mēnešu laikā no šī datuma, proti, vēlākais 2009. gada 11. decembrī.

27 Tomēr ar Direktīvu 2009/103 Otrā direktīva 84/5 tika kodificēta un atcelta no 2009. gada 27. oktobra, proti, pirms 2009. gada 11. decembra, un Direktīvas 2009/103 9. panta 1. punkts, kā izriet no tās II pielikumā ietvertās atbilstības tabulas, atbilst Otrās direktīvas 84/5 1. panta 2. punktam.

28 Šajos apstākļos ir jāsniedz iesniedzējtiesai gan Otrās direktīvas 84/5 1. panta 2. punkta, gan Direktīvas 2009/103 9. panta 1. punkta interpretācija.

29 No iesniedzējtiesas sniegtās informācijas izriet, ka Polijas Republika ir izmantojusi Otrās direktīvas 84/5 1. panta 2. punkta otrajā daļā un Direktīvas 2009/103 9. panta 1. punkta otrajā daļā paredzēto iespēju noteikt pārejas periodu. Šajā kontekstā 2007. gada 24. maija likumā ir paredzēts, ka šī sprieduma 26. punktā minētais pienākums veikt palielinājumu attiecas uz mehānisko transportlīdzekļu apdrošināšanas līgumiem, kas noslēgti laikā no 2009. gada 11. decembra līdz 2012. gada 10. jūnijam, tātad izslēdzot līgumus, kuri bija noslēgti pirms 2009. gada 11. decembra un kuri vēl bija spēkā pēc šī pēdējā minētā datuma.

30 Šajā ziņā ir jānorāda, ka ne Otrās direktīvas 84/5 1. panta 2. punktā, ne Direktīvas 2009/103 9. panta 1. punktā nav skaidri precizēts, vai šī sprieduma 26. punktā minētais pienākums attiecas uz to līgumu sekām nākotnē, kas noslēgti pirms 2009. gada 11. decembra un kas šajā datumā vēl bija spēkā.

31 Šajos apstākļos ir jāatgādina, ka principā jauna tiesību norma ir piemērojama, sākot no tā akta spēkā stāšanās brīža, kurā tā ir ietverta. Lai gan tā nav piemērojama tiesiskām situācijām, kas radušās un pilnībā izveidojušās agrākā noteikuma darbības laikā, tā ir piemērojama to situāciju sekām nākotnē, kurām bija piemērojams agrākais noteikums, kā arī jaunām tiesiskām situācijām. Ievērojot tiesību aktu atpakaļejoša spēka aizlieguma principu, citādi var būt tikai tad, ja jaunajai tiesību normai ir pievienoti īpaši noteikumi, kas īpaši paredz tā piemērošanas laikā nosacījumus (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2013. gada 7. novembris, *Gemeinde Altrip* u.c., C-72/12, EU:C:2013:712, 22. punkts un tajā minētā judikatūra; 2018. gada 17. oktobris, *Klohn*, C-167/17, EU:C:2018:833, 38. un 39. punkts, kā arī 2019. gada 15. janvāris, E.B., C-258/17, EU:C:2019:17, 50. punkts).

32 Tādējādi tiesību akti, kas pieņemti direktīvas transponēšanai, kopš pārejas perioda beigām ir jāpiemēro to situāciju sekām nākotnē, kas radušās, spēkā esot vēl iepriekšējam likumam, ja vien direktīvā nav noteiks citādi (spriedums, 2018. gada 17. oktobris, *Klohn*, C-167/17, EU:C:2018:833, 40. punkts).

33 Turklāt, lai nodrošinātu tiesiskās drošības un tiesiskās paļāvības aizsardzības principu ievērošanu, Savienības materiālo tiesību normas ir jāinterpretē tādējādi, ka tās attiecas uz situācijām, kas izveidojušās pirms to stāšanās spēkā, tikai tad, ja no to redakcijas, mērķiem vai sistēmas skaidri izriet, ka tās ir apveltāmas ar šādu iedarbību (spriedums, 2015. gada 6. oktobris, Komisija/ *Andersen*, C-303/13 P, EU:C:2015:647, 50. punkts un tajā minētā judikatūra).

34 No šī sprieduma 31.–33. punktā atgādinātās Tiesas judikatūras izriet, ka, lai pārbaudītu jaunā Savienības noteikuma piemērojamību laikā situācijā, kas radusies brīdī, kad bija spēkā agrākā tiesību norma, kuru tā aizstāj, ir jānosaka, vai šīs situācijas sekas ir izsmeltas pirms jaunā noteikuma stāšanās spēkā, un šādā gadījumā tā būtu jākvalificē kā situācija, kas izveidojusies pirms šīs stāšanās spēkā, vai arī minētā situācija turpina radīt sekas pēc šīs normas stāšanās spēkā.

35 Līdz ar to ir jānosaka, vai situācija, kurā mehāniskā transportlīdzekļa apdrošināšanas līgums ir noslēgts pirms 2009. gada 11. decembra, bet šajā datumā vēl bija spēkā, ir situācija, kas izveidojusies pirms minētā datuma un kam šī sprieduma 26. punktā minētais pienākums tātad varētu tikt piemērots ar atpakaļejošu spēku tikai ar nosacījumu, ka, pirmkārt, Otrajā direktīvā 84/5 un Direktīvā 2009/103 ir skaidri paredzēts, ka tā tam ir jābūt, un, otrkārt, ka tiesiskās drošības un tiesiskās paļāvības principi faktiski ir ievēroti (pēc analoģijas skat.

spriedumu, 2006. gada 9. marts, *Beemsterboer Coldstore Services*, C-293/04, EU:C:2006:162, 24. punkts), vai arī, gluži pretēji, tā ir situācija, kas radusies pirms šī datuma, bet kuras sekas nākotnē, sākot no 2009. gada 11. decembra, tiek regulētas ar Otrās direktīvas 84/5 1. panta 2. punkta ceturto daļu un ar Direktīvas 2009/103 9. panta 1. punkta ceturto daļu saskaņā ar principu, ka jaunās normas nekavējoties ir piemērojamas esošajām situācijām.

36 Šajā ziņā Tiesa jau ir nospriedusi, ka uz noteiktu laiku noslēgta darba līguma noslēgšanas tiesiskās sekas nebeidzas tā parakstīšanas dienā, bet, gluži pretēji, tā turpina regulāri radīt tiesiskās sekas visā šī līguma darbības laikā un līdz ar to jauna noteikuma piemērošana no tā spēkā stāšanās brīža attiecībā uz darba līgumu, kas noslēgts pirms šīs stāšanās spēkā, nevar tikt uzskatīta par tādu, kas ietekmē situāciju, kura ir izveidojusies pirms minētās stāšanās spēkā (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2002. gada 29. janvāris, *Pokrzeptowicz-Meyer*, C-162/00, EU:C:2002:57, 52. punkts).

37 Tas pats *a fortiori* attiecas uz situācijām, kurās mehānisko transportlīdzekļa apdrošināšanas līgums tika noslēgts pirms 2009. gada 11. decembra un šajā datumā vēl bija spēkā.

38 Tā kā apdrošināšanas līgumi galvenokārt ir uz nejaušību balstīti līgumi, kurus raksturo tas, ka vienas no pusēm izpildījums ir atkarīgs no neskaidra notikuma, kas var īstenoties vai neīstenoties līguma darbības laikā, to tiesiskās sekas turpina pastāvēt līdz tā spēkā esamības beigām. Tādējādi ar šādiem līgumiem radītās tiesiskās attiecības to noslēgšanas brīdī netiek izsmeltas. Šis brīdis norāda tikai uz līguma izpildes sākumu, kas attiecībā uz apdrošinātā izpildījumu bieži tiek sadalīts laikā un attiecībā uz apdrošinātāja izpildījumu arī nav tūlītējs, jo tas ietver atlīdzības izmaksu personām, kurām ir nodarīts kaitējums, ja apdrošināšanas gadījums ir iestājies līguma darbības laikā.

39 Otrās direktīvas 84/5 1. panta 2. punkta ceturtā daļa un Direktīvas 2009/103 9. panta 1. punkta ceturtā daļa ir paredzētas, lai reglamentētu to līgumu sekas nākotnē, kas noslēgti pirms 2009. gada 11. decembra un kas šajā datumā vēl bija spēkā.

40 Proti, šīs tiesību normas, uzliekot dalībvalstīm pienākumu palielināt mehānisko transportlīdzekļu apdrošināšanas minimālās garantijas summas, neizslēdz no šī palielinājuma garantijas summas, kādas tās ir paredzētas šajos līgumos. Tādējādi apdrošināšanas līguma noslēgšanas datums šajā ziņā nav noteicošais elements. Tātad no minēto tiesību normu formulējuma neizriet, ka Savienības likumdevējs būtu vēlējies atkāpties no principa, saskaņā ar kuru jaunie noteikumi ir nekavējoties piemērojami pastāvošajām situācijām.

41 Turklāt, kā rakstveida apsvērumos būtībā ir uzsvērušas A.K. un Vācijas valdība, atbilstoši ceļu satiksmes negadījumos cietušo aizsardzības mērķim, kas ir izvirzīts Savienības tiesiskajā regulējumā par mehānisko transportlīdzekļu apdrošināšanu un kas ir vērsts uz to, lai garantētu tostarp, ka attieksme pret mehānisko transportlīdzekļu izraisītos negadījumos cietušajām personām būs salīdzināma neatkarīgi no vietas Savienības teritorijā, kurā ir noticis negadījums, un ko Savienības likumdevējs pastāvīgi ir izvirzījis un stiprinājis (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2017. gada 28. novembris, *Rodrigues de Andrade*, C-514/16, EU:C:2017:908, 32. un 33. punkts), kā arī vispārīgajam vienlīdzīgas attieksmes principam atbilst tas, ka negadījumos, kas notikuši pēc 2009. gada 11. decembra, cietušie nesaņem ierobežotu atlīdzību tikai tādēļ, ka apdrošināšanas līgums ir ticis noslēgts pirms šī datuma. Proti, kā izriet no Direktīvas 2005/14 10. apsvēruma, dalībvalstu pienākumam garantēt, lai apdrošināšanas segums atbilstu vismaz noteiktām minimālajām summām, ir liela nozīme cietušo aizsardzības nodrošināšanā.

42 Pretēji tam, ko rakstveida apsvērumos apgalvo Valsts kase un Polijas valdība, tiesiskās drošības un tiesiskās paļāvības aizsardzības principi pieļauj šādu interpretāciju.

43 Šajā ziņā ir jānorāda, ka pirmais no šiem principiem tostarp paredz prasību, lai tiesību normas būtu skaidras un precīzas un lai to sekas būtu paredzamas, īpaši tad, ja tās var nelabvēlīgi ietekmēt indivīdus un uzņēmumus (spriedums, 2019. gada 30. aprīlis, Itālija/Padome (Vidusjūras zobenzivs zvejas kvota), C-611/17, EU:C:2019:332, 111. punkts un tajā minētā judikatūra).

44 No tiesiskās drošības principa izrietošās tiesības pieprasīt tiesiskās paļāvības aizsardzību attiecas uz ikvienu privātpersonu, kas ir situācijā, no kuras izriet, ka Savienības administrācija tai ir radījusi pamatotas cerības (spriedums, 2019. gada 30. aprīlis, Itālija/Padome (Vidusjūras zobenzivs zvejas kvota), C-611/17, EU:C:2019:332, 112. punkts un tajā minētā judikatūra).

45 Šajā gadījumā, pirmkārt, nevar apgalvot, ka Otrās direktīvas 84/5 1. panta 2. punktā un Direktīvas 2009/103 9. panta 1. punktā ietvertā norma nebūtu skaidra un precīza vai ka tās sekas nebūtu paredzamas. Otrkārt, ir jāatgādina, ka tiesiskās paļāvības aizsardzības principa piemērošana nevar tikt attiecināta tiktāl, lai vispārēji tiktu aizliegta jauna tiesiskā regulējuma piemērošana to situāciju sekām nākotnē, kuras ir radušās agrākā noteikuma darbības laikā (spriedums, 2002. gada 29. janvāris, *Pokrzeptowicz-Meyer*, C-162/00, EU:C:2002:57, 55. punkts un tajā minētā judikatūra).

46 Turklāt, kā to būtībā ir norādījusi iesniedzējtiesa un kā rakstveida apsvērumos ir norādījusi arī Vācijas valdība, tiesību normu atpakaļejoša spēka aizlieguma princips neliedz piemērot jaunas minimālās apdrošināšanas seguma summas mehānisko transportlīdzekļu apdrošināšanas līgumiem, kas noslēgti pirms 2009. gada 11. decembra un kas šajā datumā vēl bija spēkā, jo šīs summas un iespējamās jaunās [apdrošināšanas] prēmijas, kuras tām atbilst, saskaņā ar tūlītējas piemērojamības principu esot piemērojamas tikai no 2009. gada 11. decembra.

47 Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, uz uzdoto jautājumu ir jāatbild, ka Otrās direktīvas 84/5 1. panta 2. punkts un Direktīvas 2009/103 9. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka dalībvalstīm, kuras ir izmantojušas šajās tiesību normās paredzēto iespēju noteikt pārejas periodu, bija jāpieprasa, lai no 2009. gada 11. decembra mehānisko transportlīdzekļu apdrošināšanas līgumos, kas noslēgti pirms šī datuma, bet kas vēl bija spēkā minētajā datumā, paredzētās minimālās garantijas summas atbilstu noteikumam, kurš paredzēts minēto tiesību normu ceturtajā daļā.

Par tiesāšanās izdevumiem

48 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (otrā palāta) nospriež:

Padomes Otrās direktīvas 84/5/EEK (1983. gada 30. decembris) par dalībvalstu tiesību aktu tuvināšanu attiecībā uz transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu, kas grozīta ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2005/14/EK (2005. gada 11. maijs), 1. panta 2. punkts un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2009/103/EK (2009. gada 16. septembris) par civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu saistībā ar

mehānisko transportlīdzekļu izmantošanu un kontroli saistībā ar pienākumu apdrošināt šādu atbildību 9. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka dalībvalstīm, kuras ir izmantojušas šajās tiesību normās paredzēto iespēju noteikt pārejas periodu, bija jāpieprasa, lai no 2009. gada 11. decembra mehānisko transportlīdzekļu apdrošināšanas līgumos, kas noslēgti pirms šī datuma, bet kas vēl bija spēkā minētajā datumā, paredzētās minimālās garantijas summas atbilstu noteikumam, kurš paredzēts minēto tiesību normu ceturtajā daļā.

[Paraksti]